
Dziewięćsetna rocznica urodzin Bolesława III Krzywoustego.

Notatki Płockie 28/3-116, 62-64

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Repertuar Teatru w Płocku. 1808—1939 jest studium naukowym. Stąd też zachowane zostały wszystkie niezbędne elementy warsztatu — czyli oprócz wspomnianego indeksu aktorów, także indeksy autorów i tytuły sztuk wraz z terminami ich wystawienia. Do tego doszedł wykaz źródeł oraz skrócona literatura. Ogromna praca.

Rzecz powstała w Pracowni Historii Teatru Polskiego — Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk, co samo przez się gwarantuje jej odpowiedni poziom merytoryczny. Niestety,

wydana została w tzw. małej poligrafii, na dodatek w bibliofilskim nakładzie 220 egzemplarzy. Zapewne kalkulacja finansowa wynikała z minimalnego nakładu książki, toteż zdecydowano się na edycję oszczędnościową, powiedziałbym nawet zbyt oszczędnościową. W niczym to jednak nie umniejsza wartości pracy zasługującej na ogromne uznanie, głównie ze względu na jej znaczenie dla dalszej penetracji badawczej dziejów kultury miasta Płocka.

Jan B. Nyeck

Z KRONIKI

Dziewięćsetna rocznica urodzin Bolesława III Krzywoustego

L. dz. 399/83
dot. budowy w Płocku
pomnika Bolesława III
Krzywoustego w 900
rocznicę urodzin
(1085—1985)

Płock, dnia 17 września 1983 r.

Szanowny Pan
gen. armii WOJCIECH JARUZELSKI
Prezes Rady Ministrów PRL
Minister Obrony Narodowej

W a r s z a w a

W nawiązaniu do rozmowy przeprowadzonej w niedzielę 11 września 1983 r. na Wawelu — Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego i Prezydium Rady Wojewódzkiej Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego w Płocku uprzejmie zapraszają Pana Premiera do złożenia wizyty w Towarzystwie Naukowym Płockim.

Spotkanie pragniemy poświęcić przede wszystkim dwom sprawom:

I. Możliwości publicznego ogłoszenia z okazji 40-lecia Ludowego Wojska Polskiego o budowie w Płocku konnego pomnika z brązu Bolesława III Krzywoustego w 900 rocznicę urodzin (20 sierpnia 1985).

Uczczenie tej rocznicy ufundowaniem jego pomnika przez Wojsko Polskie i społeczeństwo w mieście, gdzie się urodził (20 sierpnia 1085) i był pasowany na rycerza (15 sierpnia 1100), a po śmierci w Sochaczewie (28 października 1138) pochowany został obok ojca Władysława I Hermana w katedrze płockiej — stanowić będzie akt o wielkiej nośności politycznej, historycznej i wychowawczej.

Dzień 15 sierpnia, pasowanie na zamku płockim 15-letniego Bolka na rycerza ustanowiony został przed wojną jako Dzień Żołnierza Polskiego. Nawiązywano do jego 47 zwycięskich bitew.

Przed około 120 laty Józef Szujski w „Dziejach Polski” pisał, że „jawi się Bolesław Krzy-

„Bolesław Krzywousty — wódz dzielny”. Rzeźba z 1965 r. prof. Aleksandra Zurakowskiego z Warszawy

wousty... natchnionych czynów, zostawić Polsce jako wielki przykład, czem może być, jeżeli siły jej połączą się i wspólnie działają... Wojskowość była jedynym Bolesława Krzywoustego zajęciem... Osobista waleczność dochodzi heroizmu”.

Budowa pomnika stanie się nie tylko hołdem złożonym największemu rycerzowi Polski Piastowskiej, pogromcy teutońskich najeźdźców, a również zmaterializowanym dokumentem piastowskiej koncepcji Państwa Polskiego. To Polska Ludowa wróciła do granic na Zachodzie i Północy, obronionych i utrwalonych przez Krzywoustego.

Stąd nowo tworzonemu w 1943 r. w ZSRR Wojsku Polskiemu z inicjatywy Wandy Wasilewskiej i Janiny Broniewskiej Związek Patriotów Polskich na sztandary wojskowe i czapki żołnierzy nadał orła właśnie z sarkofagu Krzywoustego w katedrze plockiej. Pomnik ten stanie się także symbolem zwycięstw oręża polskiego. Pomników takich niewiele posiadamy w przeciwieństwie do naszych Przyjaciół.

Trzeba podkreślić, że Bolesław III był nie tylko wielkim wodzem, ale i wybitnym politykiem. Przed śmiercią wydał statut (testament), pierwszą próbę spisane polskiego prawa państwowego i następstwa tronu. Jego ro-

zumne postanowienia zostały — niestety — wypaczone w trakcie realizacji.

W okresie międzywojennym Wojsko Polskie 800 rocznicę śmierci Krzywoustego (28.X.1938) uczciło w Płocku nadaniem jednemu z 2 pułków plockich (8 PAL) im. króla Bolesława Krzywoustego. Równocześnie pułk otrzymał nowy sztandar. W tym samym dniu generał Juliusz Rómmel w kaplicy królewskiej bazyliki katedralnej w Płocku odsłonił okolicznościową tablicę z brązu.

Ideę budowy konnego pomnika z brązu w Płocku gorąco popiera Marszałek Polski Michał Żymierski, pisząc w liście z dnia 10 lutego 1978 r. do prezesa TNP:... „Uważam również, że ... inicjatywa postawienia pomnika Króla Bolesława III Krzywoustego w Płocku jest naprawdę wspaniała i ma wielkie znaczenie polityczne...”

II. Planujemy także wręczyć Panu Generalowi srebrny medal „Romańskie Drzwi” — wzniesionej przez Krzywoustego i biskupa Aleksandra z Malonne katedry — wybity z okazji powrotu tego arcydzieła z połowy XII w. metaloplastyki średniowiecznej (jednego z 23 tego typu w kościołach Europy) w formie brązowej kopii — jako daru Rządu Polskiego i Plockiej Petrochemii wartości 10 mln zł. Powrót po około 550 la-

Bolesław III Krzywousty. Jedna z propozycji pomnika ofiarowana Towarzystwu Naukowemu Płockiemu w 1974 roku przez znanego rzeźbiarza wojskowego Edmunda Majkowskiego z Józefowa k. Warszawy. W 40 rocznicę Ludowego Wojska Polskiego — w 1983 r. — otrzymał on za swą twórczość nagrodę I stopnia Ministra Obrony Narodowej.

tach tego zabytku — to ważne zdarzenie w historii kultury polskiej.

Łączymy wyrazy prawdziwego szacunku

Przewodniczący
Rady Wojewódzkiej PRON
JERZY KEJNA

Prezes
Towarzystwa Naukowego Płockiego
dr inż. JAKUB CHOJNACKI

Otrzymują:

1. p. Michał Żymierski — Marszałek Polski
2. p. Jan Dobraczyński — przewodniczący Rady Krajowej PRON
3. p. Zenon Komender — wicepremier, przewodniczący Stowarzyszenia „PAX”
4. płk. w st. sp. Włodzimierz Sokorski — prezes Z.G. ZBoWiD
5. prof. Aleksander Gieysztor — prezes PAN
6. prof. Kazimierz Żygulski — minister Kultury i Sztuki
7. gen. broni Florian Siwicki — szef Sztabu Generalnego, wiceminister Obrony Narodowej
8. płk. w st. sp. Stanisław Ryszard Dobrowolski — członek honorowy TNP
9. mgr Alfred Wałek — I sekretarz KW PZPR w Płocku
10. mgr Antoni Bielak — Wojewoda Płocki
11. mgr inż. Janusz Majewski — Prezydent m. Płocka.

TOWARZYSTWO NAUKOWE
PŁOCKIE
Plac Narutowicza 8
09-402 Płock

L. dz. 407/83

Płock, dnia 19 września 1983 r.

Szanowny Pan
prof. dr HENRYK JABŁOŃSKI
Przewodniczący Rady Państwa
PRL

W A R S Z A W A

Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego pozwala sobie przesłać duplikat pisma z dnia

17 bm. l. dz. 399/83 do Prezesa Rady Ministrów PRL w sprawie budowy w Płocku konnego pomnika z brązu „Bolesława Zwycięskiego zwanego Krzywoustym” (J. Długosz) — w 900 rocznicę jego urodzin (1085 — 20 sierpnia — 1985).

Łączę wyrazy głębokiego szacunku

Prezes
Towarzystwa Naukowego Płockiego
dr inż. JAKUB CHOJNACKI

* * *

Listy takie wysłano i Osobistościom, z którymi delegacja TNP na Wawelu przeprowadzała w dniu 11 września 1983 r. rozmowy w sprawie pomnika:

Wicemarszałkowi Sejmu prof. Zbigniewowi Gertychowi, Wicepremierom: prof. Edwardowi Kowalczykowi, dr Romanowi Malinowskiemu i dr Mieczysławowi F. Rakowskiemu, gen. dyw. Józefowi Baryle — szefowi Zarządu Politycznego Wojska Polskiego, a także Komendantowi Wojskowego Instytutu Historycznego płk prof. Kazimierzowi Sobczakowi i jego zastępcy płk doc. Eugeniuszowi Kozłowskiemu.

* * *

Od Prezesa Polskiej Akademii Nauk nadszedł list, w którym na wstępie czytamy:

Warszawa, 24 września 1983 r.

Szanowny i drogi Panie Prezesie,
dziękuję za odpis listu w sprawie pomnika Krzywoustego. To piękna myśl, i z ogólniejszego punktu widzenia: pomniki dotąd stawiane wyznaczają zbyt krótką perspektywę historii; ponowne wciągnięcie średniowiecza — ponowne, bo w XIX wieku, było ono uwzględniane w pomniku Chrobrego i Mieszka w katedrze poznańskiej, i w grobowcu książęcy w Płocku — to nader piękne przedsięwzięcie...

ALEKSANDER GIEYSZTOR